

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.II.20.810/2016/7.szám

A Szegedi Ítéltábla a Bihari Ügyvédi Iroda (ügyintéző ügyvéd: dr. Bihari Krisztina) által képviselt felperesnek - a dr. Bohács Zsolt ügyvéd által képviselt alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása és egyéb iránt indított perében a Szegedi Törvényszék 2016. április 20. napján kelt 6.P.21.545/2015/14. számú ítélete ellen a felperes által 16. sorszám alatt benyújtott fellebbezés alapján lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

Í T É L E T E T:

Az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, a megfellebbezett rendelkezéseit **részben**, az alábbiak szerint **változtatja meg**:

Mellőzi az opciós szerződés 5. pontja érvénytelenségének megállapítására vonatkozó rendelkezést.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

A peres felek a fellebbezési eljárással kapcsolatos költségeiket maguk viselik.

Felhívja az alperest, hogy hivatalos lelet készítésének terhe mellett 8 nap alatt rójon le további 8000 (nyolcezer) Ft fellebbezési eljárási illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I N D O K O L Á S

A felperes és az alperes jogelődje, a (alperesi jogelőd neve) Zrt. (a továbbiakban: alperes) 2008. április 14. napján deviza alapú kölcsönszerződést (**kölcsönszerződés száma**) kötött, mely alapján az alperes 1 890 000 Ft kölcsönt folyósított a felperesnek a VF3PNCFAC88094715 alvázszámú Peugeot (F) 107 Kat 2005-107 1.0 Kid típusú gépjármű bruttó 2 100 000 Ft összegű vételárának finanszírozása céljából. A felek a szerződés szerint svájci frankban (CHF) jelölték meg a mértékadó devizanemet, a teljes hiteldíjmutatót (THM) 10,19 %-ban rögzítették, meghatározták a havi törlesztő részletek összegét és esedékességét, továbbá az összes törlesztő részlet összegét (2 878 200 Ft).

A kölcsönszerződés részét képezte az alperes gépjármű hitelezési tevékenységre vonatkozó (**üzletszabályzat 1. jelölése**) számú üzletszabályzata (a továbbiakban: Üsz.), amely egyebek között az alábbi - a jelen jogvita és a fellebbezés elbírálása szempontjából releváns - rendelkezéseket tartalmazza:

- IV.7.: „Amennyiben az elsődleges biztosíték opció és az egyedi kölcsönszerződés futamideje 5 évnél hosszabb, úgy Kölcsönbevevő köteles a Hitelező felszólítására - az eredeti feltételekkel egyező tartalommal - ismét vételi jogot engedni, amelynek időtartama legalább a szerződés lejártát

követő 3 hónap."

- IV.9.: „Amennyiben a Kölcsönbevevő a kölcsönszerződésben foglalt valamennyi kötelezettségét teljesítette, úgy a Hitelező köteles a gépjármű törzskönyvét és a korlátozó bejegyzések törléséhez szükséges nyilatkozatot kiadni."

- VI.1.: „A Kölcsönbevevő köteles a hatósági nyilvántartásba, a gépjármű forgalmi engedélyébe és a törzskönyvébe a Hitelező javára - a Felek között létrejött szerződésnek megfelelően - a vételi jogot vagy a jelzálogjogot és annak biztosítására az elidegenítési és terhelési tilalmat bejegyeztetni és ennek megfelelően úgy rendelkezni, hogy a hatóság a törzskönyvet a hitelező mint a korlátozás jogosultja részére küldje meg".

A peres felek a kölcsönszerződés megkötésével egyidejűleg a kölcsön visszafizetésének biztosítására - felfüggesztő feltétellel - adásvételi szerződést kötöttek és az alperes javára opciós jogot is alapítottak a kölcsönösszegeből vásárolt gépjárműre.

Az opciós szerződés 5. pontja szerint a hitelező (alperes) a szerződés aláírásától számított 5 éves időtartam alatt, de legfeljebb addig az időpontig gyakorolhatja a vételi jogot, ameddig a kölcsönbevevő (felperes) a kölcsönszerződésből eredő tartozását maradéktalanul nem teljesítette. A felek a szerződés 7. pontjában az opciós joggal terhelt gépjárműre elidegenítési és terhelési tilalmat kötöttek ki az alperes javára alapított vételi jog biztosítására.

Az alperes a 2014. évi XL. tv. (a továbbiakban: DH2 tv.) szerinti, a perbeli kölcsönszerződéssel összefüggő elszámolást elkészítette, abban az ügyleti kamatláb induló éves százalékos mértékét 9,92 %-ban határozta meg. Az elszámolással szemben a felperes panasszal nem élt, az felülvizsgálatnak minősül.

A felperes a keresetében elsődlegesen a kölcsönszerződés teljes, másodlagosan a részleges érvénytelenségére alapítottnan 342 557 Ft megfizetésére, ezen kívül - az opciós szerződés 5. pontja és az Üsz. IV.7. pontja érvénytelenségére hivatkozva - a perbeli gépjármű törzskönyvének kiadására kérte kötelezni az alperest.

A törzskönyv kiadására vonatkozó keresete indokaként előadta, a felperes opciós joga megszűnt: érvénytelen ugyanis az e jog meghosszabbítását célzó Üsz. IV.7. pontja és az opciós szerződés 5. pontja, ezen kívül a tartozását maradéktalanul kiegyenlítette.

Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

A törzskönyv kiadására irányuló keresetre vonatkozó jogi álláspontja szerint a törzskönyv birtokban tartása a kölcsön visszafizetésének az opciós szerződéstől független, atipikus biztosítéka, az nem az opciós jog megszűnéséhez kapcsolódik, hanem a felperesi teljesítéssel függ össze. Figyelemmel arra, hogy a felperesnek még áll fenn tartozása az alperes felé, nem tarthat igényt alappal a perbeli gépjármű törzskönyvére. Egyebekben vitatta, hogy megszűnt az opciós joga. Hivatkozott e körben a **(üzletszabályzat 1. jelölése)** Üsz. helyébe lépő **(üzletszabályzat 2. jelölése)**. számú üzletszabályzat V.6. pontjában és az opciós szerződés 8. pontjában foglaltakra, amelyekből álláspontja szerint az a következtetés vonható le, hogy az opciós szerződésben megfogalmazott jog ún. zárt opció, ami azt jelenti, hogy a jogosult valamely feltétel bekövetkeztétől számítottan élhet az opciós jogával, vagyis az 5 év e feltétel bekövetkeztétől számít, és nem a szerződés megkötésétől.

Az elsőfokú bíróság az ítéletével érvényessé nyilvánította a peres felek között 2008. április 14. napján létrejött **(kölcsönszerződés száma)** számú kölcsönszerződést akként, hogy az induló ügyleti kamat éves mértékét 9,92 %-ban határozta meg. Megállapította, hogy a szerződés részét képező

Üsz. IV.7. pontja és az opciós szerződés 5. pontja érvénytelen. Kötelezte az alperest, hogy a perbeli gépjármű törzskönyvét 15 nap alatt adja ki a felperesnek.

Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte az alperest, hogy a felperesnek fizessen meg 15 nap alatt 60 000 Ft perköltséget, valamint az államnak külön felhívásra 72 000 Ft eljárási illetéket. A felperest terhelő, államnak fizetendő eljárási illeték összegét 20 560 Ft-ban határozta meg.

Határozata indokolásának a törzskönyv kiadására vonatkozó keresetet érintő részében hangsúlyozta, az Üsz. IV.7. pontja érvénytelenségét a bíróság már közérdekű perben megállapította, de maga is kiemelte, e rendelkezés az 1959. évi IV. tv. (a továbbiakban: 1959-es Ptk.) 374. § (2) bekezdésének kógens rendelkezését megkerüli, mert ennek alapján a hitelező hatalmasságot kap arra, hogy egyoldalú felszólítással kötelezze újabb opciós szerződés megkötésére a kölcsönbevevőt (felperes), ezáltal az 5 évre szóló opciós szerződést egyoldalú hatalmassággal, változatlan tartalommal meghosszabbíthatja. A fentebb kifejtettek alapján ezt az általános szerződési feltételt semmisnek ítélte.

Az opciós szerződés 5. pontját az irányadó jogszabályi rendelkezéssel (1959-es Ptk. 374. § (2) bekezdés) összhangban állónak találta (ítélet 13. oldal harmadik bekezdés), ugyanakkor e szerződési pont érvénytelenségét megállapította (ítélet 14. oldal harmadik bekezdés).

A törzskönyv felperes részére történő kiadására vonatkozó rendelkezést azzal indokolta, hogy az alperes opciós joga a szerződéskötéstől számított 5 év elteltével megszűnt, s miután a törzskönyv birtoklásához való jog az opciós joghoz kapcsolódó járulékos jogosultság, az alperes ezen joga az opciós jog megszűnésével együtt szűnt meg. Hangsúlyozta, az Üsz. IV.9. és VI.1. pontja összevetésével az állapítható meg, ha a felperes teljesíti a fizetési kötelezettségét, az alperes köteles a törzskönyvet kiadni. Ugyanakkor e rendelkezésekből nem vonható le olyan következtetés, miszerint az alperes az opciós joga megszűnése után is birtokában tarthatja a perbeli gépjármű törzskönyvét.

Az ítélet ellen az alperes nyújtott be fellebbezést, amelyben kérte az elsőfokú ítélet megváltoztatását, a törzskönyv kiadására, valamint az opciós szerződés 5. pontja érvénytelenségének megállapítására vonatkozó kereset elutasítását. Előadta, az Üsz. IV.9. pontjának helyes értelmezése szerint mindaddig jogosult a törzskönyvet birtokolni, amíg a felperes nem teljesítette maradéktalanul a szerződésből eredő kötelezettségeit. Kifejtette, a hivatkozott általános szerződési feltétel megfogalmazása valóban nem kifejezett jogalapítás, de megfelelő értelmezés mellett szükségképpen magában hordozza azon ellentétes tartalmat is, miszerint a maradéktalan teljesítésig nem köteles kiadni a törzskönyvet. Változatlan álláspontja szerint a törzskönyv birtoklásához való jog nem az opciós joghoz, hanem a felperes teljesítéséhez kapcsolódik, vagyis az opciós jogtól független atipikus biztosítéknak tekinthető. Miután pedig a felperes nem teljesítette maradéktalanul a szerződésből eredő kötelezettségét - ez megállapítható a törvényi elszámolásból is - nem tarthat igényt alappal a törzskönyvre.

Az opciós szerződés 5. pontjára vonatkozó ítéleti rendelkezés kapcsán arra az ellentmondásra mutatott rá, amely a rendelkezés és az ítélet indokolása között fennáll: az elsőfokú ítélet indokolása szerint a fenti szerződési pont megfelel az 1959-es Ptk. 374. § (2) bekezdésében foglaltaknak, mégis megállapította e szerződési pont érvénytelenségét. Ebből adódóan az ítélet az opciós szerződés 5. pontjára vonatkozó rendelkezés körében nem tartalmaz indokolást.

A felperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult.

A fellebbezés **részben alapos.**

Az alperes helyesen hivatkozott a fellebbezésében arra, hogy az opciós szerződés 5. pontjával

kapcsolatos „kereset” - amit a másodfokú bíróság a per egyéb adatait is figyelembe véve akként értelmezett, hogy az a törzskönyv kiadása iránti kereset jogalapjaként került megfogalmazásra (Pp. 3. § (4) bekezdés), - vonatkozásában az elsőfokú bíróság döntése és az ehhez kapcsolódó jogi indokolás nem áll összhangban egymással. Az elsőfokú bíróság ugyanis megállapította, hogy a hivatkozott szerződési pont megfelel az irányadó jogszabályi rendelkezéseknek (1959-es Ptk. 374. § (2) bekezdés), ennek ellenére arra vont **le** következtetést, hogy a rendelkezés érvénytelen. Ekként - ahogy azt a fellebbezés is helytállóan tartalmazza - az elsőfokú bíróság lényegében nem indokolta a hivatkozott szerződési pont érvénytelenségének megállapítását tartalmazó döntését.

Miután azonban a másodfokú bíróság nem önálló keresetként értékelte a hivatkozott szerződési ponttal kapcsolatban a felperes által kifejtetteket, hanem a törzskönyv kiadására vonatkozó kereset jogalapjaként, a rendelkezést mellőzte az elsőfokú határozatból. Hangsúlyozza a másodfokú bíróság - figyelemmel az elsőfokú bíróság ellentmondásokat tartalmazó indokolására -, hogy a perbeli kölcsönszerződéshez kapcsolódó opciós szerződés 5. pontja egyértelmű rendelkezést tartalmaz. E szerint az alperest az opciós jog gyakorlása a szerződés aláírásától számított 5 éves időtartam alatt illeti meg (összhangban az 1959-es Ptk. 374. § (2) bekezdésében foglaltakkal). Az opciós szerződés támadott pontjának az a kitétele, miszerint az alperes „addig az időpontig gyakorolhatja a vételi jogot, ameddig a kölcsönbevevő (felperes) kölcsönszerződésből eredő tartozását maradéktalanul nem teljesítette”, nem értelmezhető másként, minthogy az alperes az opciós jogával az annak gyakorlására nyitva álló 5 év alatt is csak addig élhet, ameddig a kölcsönbevevő (felperes) a kölcsönszerződésből eredő tartozását maradéktalanul meg nem fizette. Az előbbiek alapján a fellebbezés a fenti körben alapos.

Ugyanakkor a másodfokú bíróság nem osztja a törzskönyv kiadására vonatkozó rendelkezésre irányuló fellebbezés jogi indokait. Azt az alperes nem vitatta fellebbezésében, hogy opciós jogának megszűnését az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, fellebbezését arra alapította, hogy az Üsz. IV.9. pontja alapján illeti meg a törzskönyv birtokban tartása.

Kétségtelen, hogy az 1959-es Ptk. 200. § (1) bekezdésében megfogalmazott szerződési szabadság elvéből következően - ilyen tartalmú jogszabályi tiltás hiányában - nincs akadálya annak, hogy a kölcsön visszafizetésének atipikus biztosítékeként a felek kikössék a törzskönyv birtoklásának jogát mindaddig, amíg a kölcsönbevevő a kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettségeit nem teljesíti maradéktalanul. A perbeli esetben azonban a felek ilyen tartalmú megállapodást nem kötöttek. Az opciós szerződés 7. pontja szerint a felek a vételi jog - és nem a kölcsönszerződésből eredő kötelezettség - biztosítására kötöttek ki az alperes javára elidegenítési és terhelési tilalmat a vételi jog tárgyát képező gépjárműre. Az Üsz. VI.1. pontja ezzel összhangban akként rendelkezik, hogy a „kölcsönbevevő köteles a hatósági nyilvántartásba, a gépjármű forgalmi engedélyébe és a törzskönyvébe a hitelező javára - a felek között létrejött szerződésnek megfelelően - a vételi jogot vagy a jelzálogjogot és annak biztosítására az elidegenítési és terhelési tilalmat bejegyeztetni és ennek megfelelően úgy rendelkezni, hogy a hatóság a törzskönyvet a hitelező, mint a korlátozás jogosítottja részére küldje meg.”. Az idézett szerződési feltétel megszövegezése, annak nyelvtani értelme is azt támasztja alá, hogy a felek a törzskönyv alperes részére történő megküldésével az alperes opciós jogát kívánták biztosítani.

Az Üsz. alperes által hivatkozott IV/9. pontja - az opciós szerződés 5. pontjával együttesen értelmezve azt - csupán annyit jelent, hogy ha a kölcsönbevevő teljesíti a fizetési kötelezettségeit, a hitelező (az alperes) köteles kiadni a törzskönyvet. Nem jelenti azonban egyúttal azt is - az alperes értelmezésétől eltérően - hogy a hitelezőt csak akkor terheli a törzskönyv kiadásának kötelezettsége, ha a kölcsönbevevő maradéktalanul teljesítette fizetési kötelezettségeit. Utal e tekintetben az ítélet tábla az 1959-es Ptk. szerződés értelmezésével kapcsolatos 207. § (1) és (2) bekezdésére,

amely szerint a szerződési nyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a másik félnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett. Ha pedig az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződés tartalma e szabály alkalmazásával nem állapítható meg egyértelműen, a feltétel meghatározójával szerződő fél, illetve a fogyasztó számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni. A jogalkotó a Ptk. fenti rendelkezéseivel a pontatlan, vagy bizonytalan megfogalmazás kockázatát arra a félre terhelte, aki annak megfogalmazásáért felelős. Ennek megfelelően, ha az alperesnek a IV.9. pontban írt szerződési kikötéssel az volt a célja, hogy a kölcsön visszafizetésének atipikus biztosítékként mindaddig magánál tarthassa a kölcsönből finanszírozott gépjármű törzskönyvét, amíg az adós valamennyi fizetési kötelezettségének nem tesz eleget, ezt a szándékát egyértelműen, félreérthetetlenül így kellett volna megfogalmaznia. Az érintett kikötésnek azonban annak teljes megszövegezése alapján csak kiterjesztő értelmezéssel tulajdonítható az alperes szerinti tartalom, a kiterjesztő értelmezést viszont az 1959-es Ptk. 207. § (4) bekezdése kifejezetten tiltja.

Mindezt figyelembe véve az Üsz. IV/9. pontja csupán azon esetek egyikét szabályozza, amikor a hitelező nem tagadhatja meg a törzskönyv kiadását. Nem vonható le azonban az érintett kikötés megfogalmazásából az a következtetés, hogy akkor is jogosult lenne azt magánál tartani, ha az e jogosultság alapjául szolgáló vételi joga megszűnt.

A fentebb kifejtettek alapján az elsőfokú bíróság helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a törzskönyv alperesi hitelező általi birtokban tartása az opció és az elidegenítési és terhelési tilalom kikényszeríthetősége érdekében került meghatározásra, másrészt az járulékos jellegű, azaz jogi sorsa osztja az opció valamint az elidegenítési és terhelési tilalom, mint a kölcsön visszafizetése elsődleges biztosítékainak sorsát. E biztosítékok pedig megszűntek az opciós jog gyakorlására nyitva álló határidő, azaz a szerződéskötéstől (2008. április 14.) számított 5 év elteltével. Az elsőfokú bíróság helyesen értelmezte az Üsz. IV.9. pontja rendelkezéseit is akként, hogy az csak az alperesnek a kölcsönbevevő (felperes) felé fennálló kötelezettségeként került megfogalmazásra úgy, hogy a törzskönyvet ki kell adnia, ha a felperes a szerződésből fakadó valamennyi kötelezettségét teljesíti, és nem vonható le abból olyan következtetés, miszerint az alperes az opciós joga megszűnése után is birtokában tarthatja a gépjárművet.

Megjegyzni az ítéletábra, a fentiekkel azonos módon foglalt állást a Kúria az öttagú tanácsban meghozott Pfv.V.21.971/2005/6. számú ítéletében. Kiemelte, hogy a vonatkozó szabályok (az Üsz. IV.9. és VI.1. pontja, az opciós szerződés 7. pontja) szerkezetéből is az a következtetés vonható le, miszerint egymásra épülő kötelezettségeként csak az opció, valamint az elidegenítési és terhelési tilalom kikényszeríthetősége érdekében került a törzskönyv a hitelező alperes birtokába.

Az előbb kifejtett indokokra tekintettel a fellebbezés a törzskönyv kiadására vonatkozó kereset körében alaptalannak bizonyult.

A kifejtettekre tekintettel az ítéletábra az elsőfokú ítélet nem fellebbezett részének érintetlenül hagyása mellett a megfellebbezett rendelkezéseit a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta a rendelkező részben foglaltak szerint.

Az ítéletábra a peres felek fellebbezési eljárás során meghatározandó pervesztessége-pernyertessége arányát azonosnak minősítette figyelemmel arra, hogy az opciós joggal összefüggő „kereset”-re vonatkozó fellebbezés lényegében az elsőfokú bíróság ítéletének indokolása elleni fellebbezésnek tekintendő.

Ennek megfelelően a felek a másodfokú eljárással kapcsolatos költségeiket maguk viselik (Pp. 81. § (1) bekezdés), míg az alperes viselni köteles az 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 39. § (3) bekezdés c) pontja és 46. § (1) bekezdése alapján őt terhelő 48 000 Ft összegű fellebbezési eljárási illetéket a törzskönyv kiadásával kapcsolatos fellebbezés tekintetében, és az Itv. 48. §-a alapján az ítélet indokolása elleni fellebbezés illetékét (8000 Ft), amelyet a fellebbezésére nem rótt le, ezért lelet készítése terhe mellett hívta fel erre a másodfokú bíróság.

S z e g e d , 2016. szeptember 13.

Dr. Szeghő Katalin sk.
a tanács elnöke

Dr. Tóth Gabriella sk.
előadó bíró

Zanócné dr. Ocskó Erzsébet sk.
táblabíró